

A városok szerepének és kapcsolatrendszerének újraértékelése

Prof. Dr. Beluszky Pál
az MTA doktora, tudományos tanácsadó
MTA RKK

Kárpát-medencei Területfejlesztési Nyári Egyetem

„A területi kohézió jövője”

Debrecen, 2010. július 26 – augusztus 1.

22. táblázat:
*Budapest lakosságának változása, 1851–1910****

Megnevezés	1851	1857	1870	1880	1890	1900	1910
Népességszám:*	172 935	191 796	269 293	360 551	492 237	717 681	880 371
Részesedés az ország népességéből, %**	1,5	1,5	2,0	2,6	3,2	4,3	4,8
Éves átlagos növekedés, fő	–	3 144	5 961	9 126	13 169	22 544	16 269
1851 = 100 %	–	110,9	155,7	208,5	284,6	415,0	509,1

Forrás: Vörös K. (szerk.), Budapest története IV. – Budapest, 1978.

Megjegyzések:

* 1851-ben, 1857-ben és 1870-ben Pest, Buda és Óbuda népessége; 1880–1910 között a mindenkori közigazgatási határok között

** Horvát- és Szlavonország nélkül

*** Polgári népesség

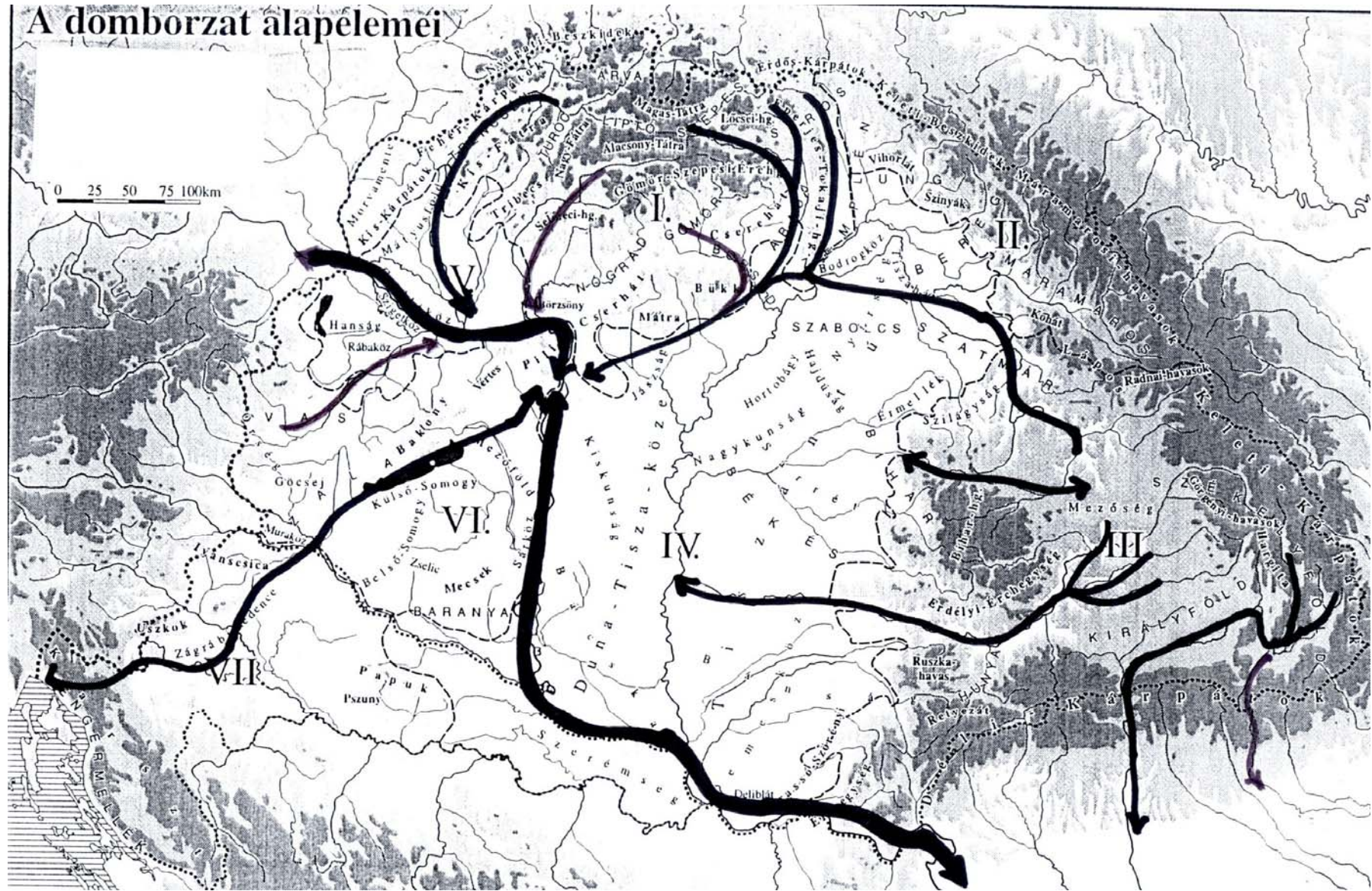
1. táblázat

*Budapest súlya az országban, 1910
(Horvát és Szlavonország nélkül)*

Mutatók	Értékük		Budapest részesedése, %
	az országban	Budapesten	
1. Lakosságszám	18 064 533	880 371	4,8
2. Folyó- és csekkszámlák (1000 korona)	636 749	559 964	87,9
3. A felsőoktatás hallgatóinak száma	14 021	8 675	61,9
4. Épületre adott jelzálog (1000 korona)	1 196 376	733 373	61,3
5. Pénzintézeti vagyon (1000 korona)	13 197 280	7 881 076	59,7
6. Telefonbeszélgetés (1000 hívás)	171 951	71 396	41,5
7. Iparvállalati alkalmazottak	392 939	128 358	32,7
8. Feladott távirat (1000 db)	9 209	2 427	26,4
9. Kereskedelemből élő kereső	278 104	64 881	23,3
10. Takarékbetét-állomány (1000 korona)	3 861 277	768 496	19,9

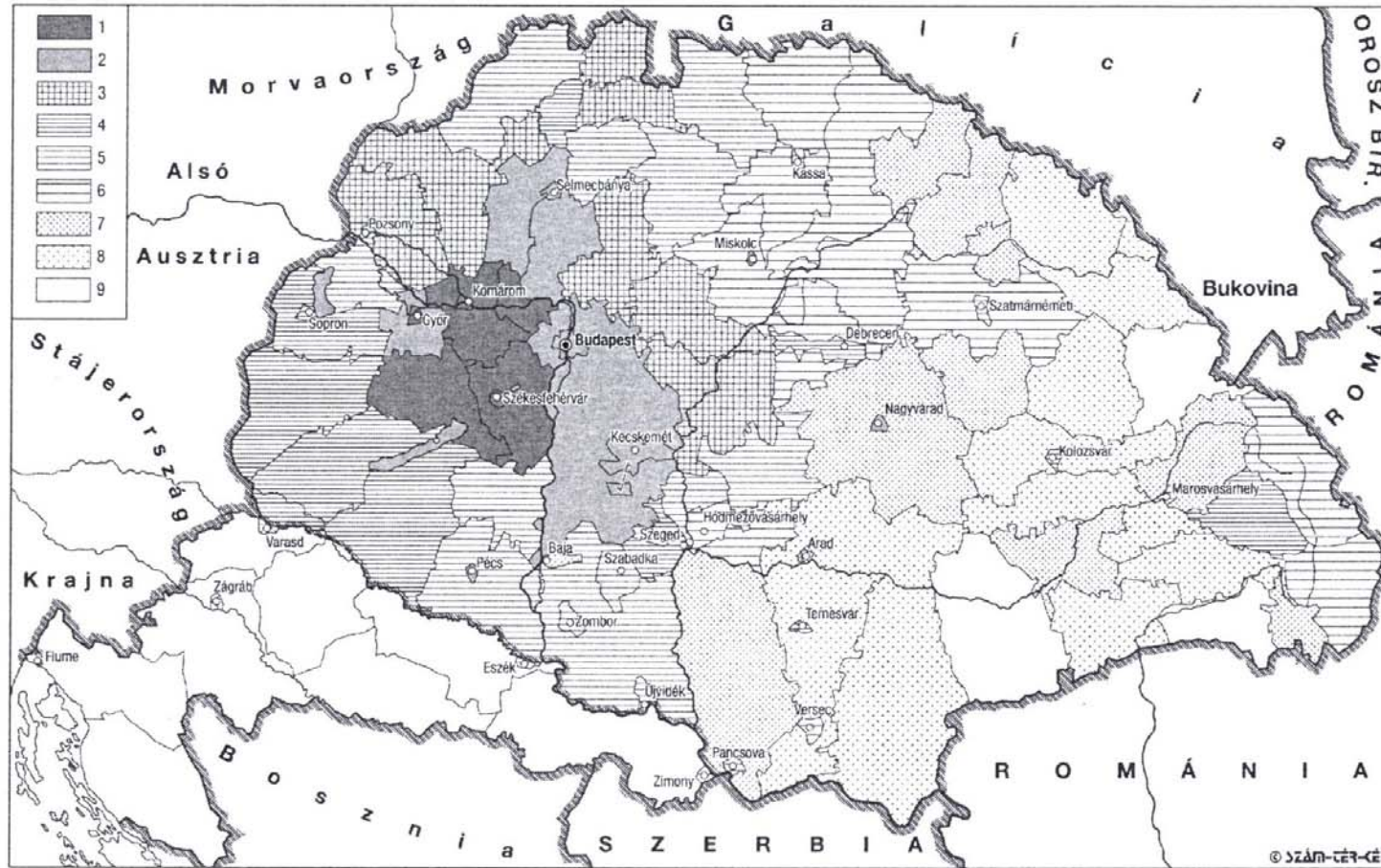
Forrás: KSH: Magyarország Statisztikai Évkönyve, 1910. Budapest, 1911.

A domborzat alapelemei

27. ábra

*Budapest népességtöltő hinterlandja; a fővárosba való bevándorlás
a törvényhatóságok lakosságának ezrelékében, 1910*

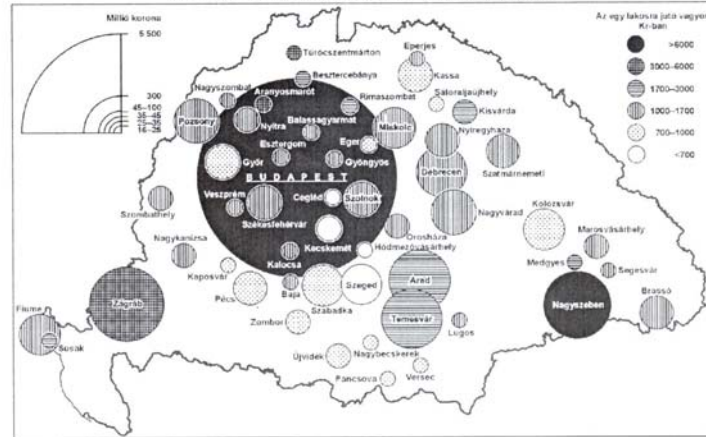

Jelmagyarázat: 1 – 75,0‰ és több; 2 – 50,0–74,9‰; 3 – 40,0–49,9‰; 4 – 30,0–39,9‰; 5 – 20,0–29,9‰; 6 – 13,0–19,9‰;
7 – 8,0–12,9‰; 8 – 4,0–7,9‰; 9 – 3,9‰ és kevesebb.

Szerk.: Beluszky P.

133. ábra

Az 50 legnagyobb pénzügyi vagyonnal rendelkező település 1910-ben (Szerk.: Gál Z.)
 Az egy lakosra jutó vagyon, korona: 1 = 6000 és több; 2 = 3000–5999; 3 = 1700–2999;
 4 = 1000–1699; 5 = 700–999; 6 = 700 korona alatt

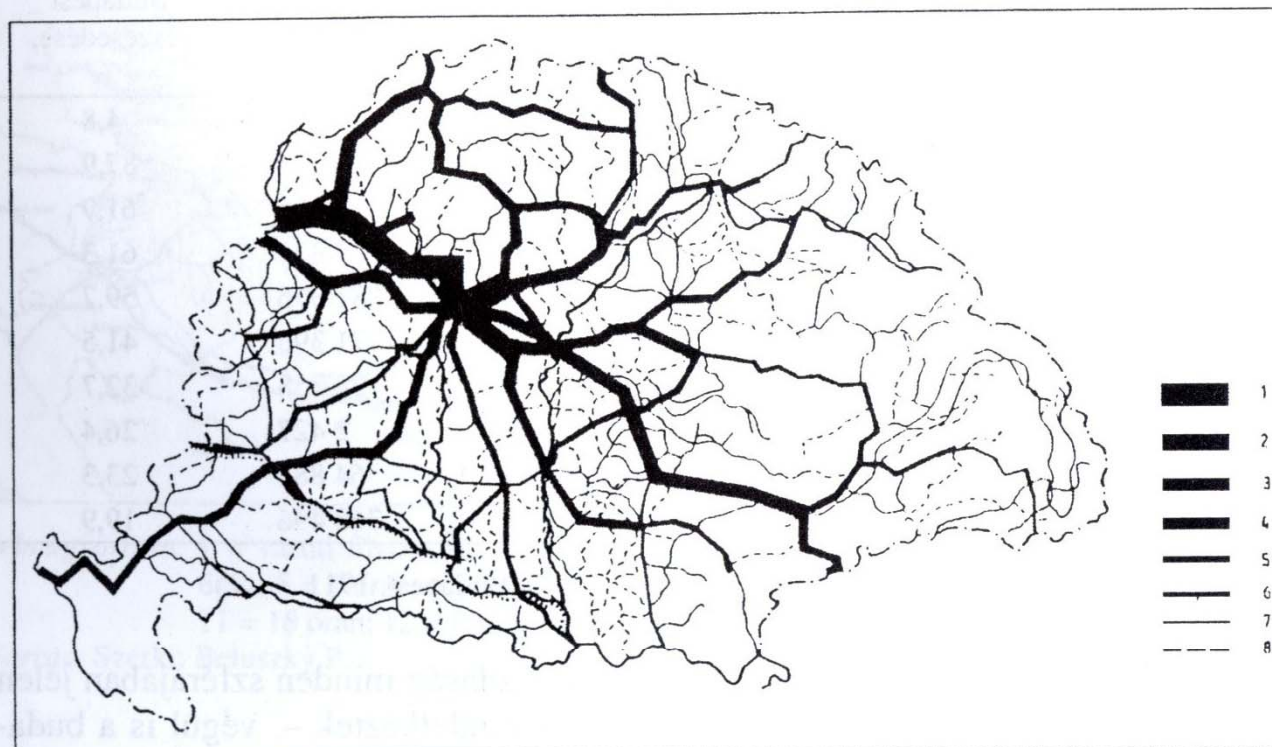
134. ábra

A magyarországi pénzügyi központok hierarchiája a banki-pénzügyi vagyonok alapján, 1910 (Szerk.: Gál Z.) 1a = sajátos helyzetű regionális pénzügyi központok; 1b = regionális pénzügyi központok; 2 = II. rendű pénzügyi központok (innovációs góccok); 3 = III. rendű pénzügyi központok (innovációs sejtek); 4 = IV. rendű pénzügyi központok (innovációs kezdemények); 5 = pénzügyi szerepkörrel nem rendelkező városi funkciójú települések; 6 = innovációs zóna; 7 = a regionális pénzügyi központok belső gyűrtje; 8 = a II. rendű pénzügyi központok külső gyűrtje

3. ábra

Magyarország vasútvonalainak teherforgalma 1913-ban

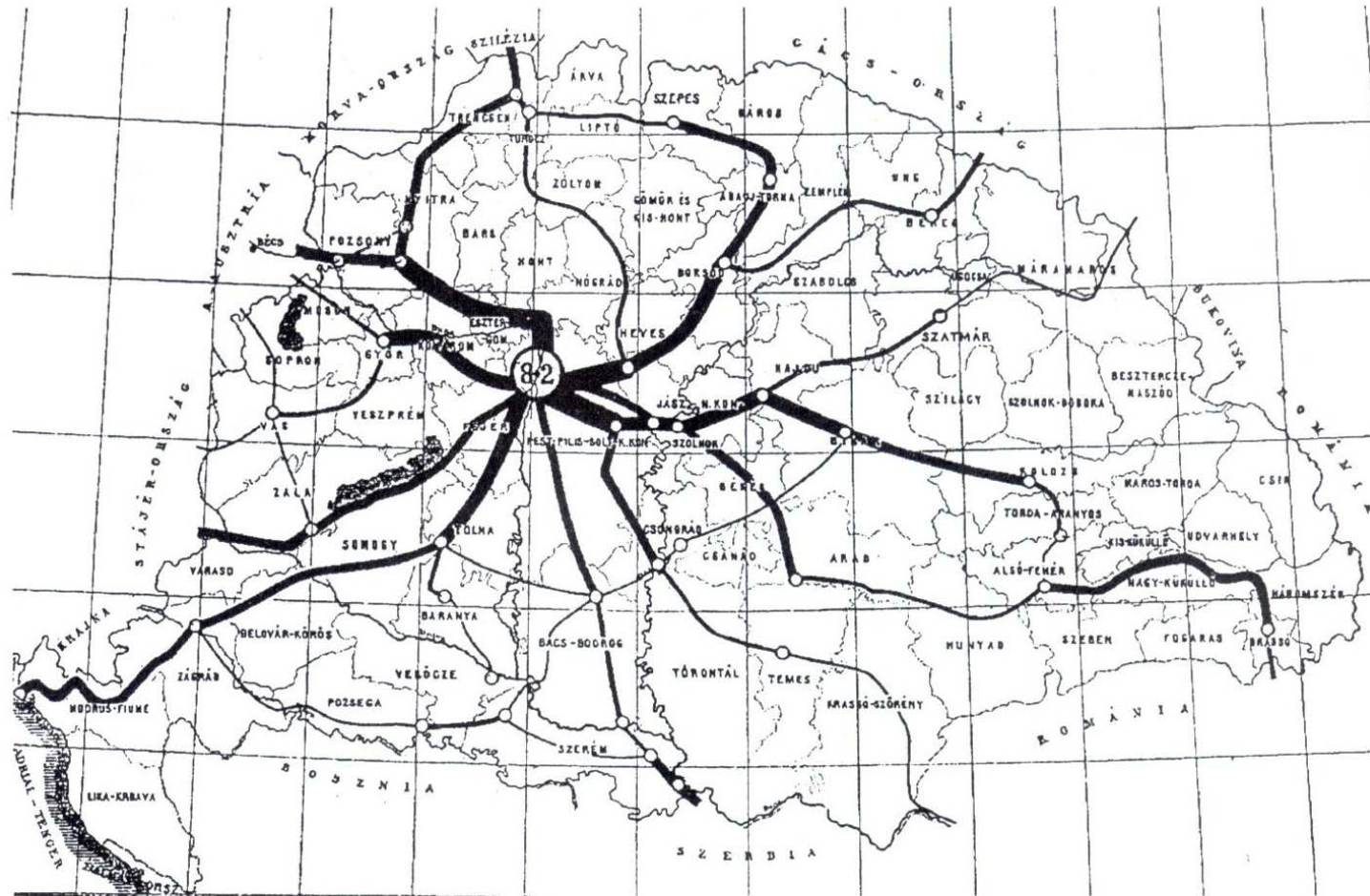

Jelmagyarázat: 1 = 13 000 bruttó tonna forgalom kilométerenként; 2 = 10 000 bruttó tonna forgalom kilométerenként; 3 = 7 000 bruttó tonna forgalom kilométerenként; 4 = 5 000 bruttó tonna forgalom kilométerenként; 5 = 4 000 bruttó tonna forgalom kilométerenként; 6 = 3 000 bruttó tonna forgalom kilométerenként; 7 = 2 000 bruttó tonna forgalom kilométerenként; 8 = 500 bruttó tonna alatt

Forrás: Hanák P.–Mucsi F. 1988 után.

4. ábra

A gyorsvonatok útvonalai és járatsűrűsége 1914-ben

Forrás: Fodor F. nyomán.